

номског и политичког развоја Југославије у времену између Првог и Другог светског рата. Због свега тога овај рад претставља кориштан допринос нашој економској науци.

Др. В. Васић

Gabriel Lepointe: MANUEL D'HISTOIRE DES INSTITUTIONS ET DES FAITS SOCIAUX. Paris, Librairie générale de droit et de jurisprudence, 1958, 391 pp.,

Gabriel Lepointe: DROIT ROMAIN ET ANCIEN DROIT FRANÇAIS (BIENS), Paris, Librairie Dalloz, 1958, 325 pp.

Реформа правне наставе која је извршена пре неколико година у Француској, изменила је и у знатној мери проширила наставу историских предмета а нарочито римскога права за студенте који су одабрали отсек приватног права. По новом наставном плану историски предмети на том отсеку предају се кроз све четири године студија и то: на првој и другој години по два семестра под називом „Историја друштвених установа и чињеница“ (*Histoire des institutions et des faits sociaux*); на трећој години под називом „Римско и старо француско право“ (*Droit romain et ancien droit français*) један семестар, обавезно за све кандидате, облигационо право и један семестар, у алтернацији са предметом економска активност и флукуације (*les fluctuations et l'activité économique*), стварно право (*droit des biens*); и на четвртој години један семестар (под истим називом као и на трећој години) брачно и наследно право и паклони (*régimes matrimoniaux, successions, libéralités*). Књиге Габријела Лепointa писане су према новом наставном плану и намењене су: прва, студентима прве године а друга — студентима првог семестра треће године који су изабрали овај предмет.

1. Прва књига, сагласно службеном програму предмета, обухвата три велика одељка: кратак преглед институција античких медијтеранских земаља (стр. 7—73); детаљан приказ установа римске државе (75—342); и приказ установа Галије у франачкој епоси (343—384).

У првом одељку изложене су прво три основне фазе старих цивилизација: прва до средине XVI века пре н.е., у којој се издвајају три различита центра цивилизације — Египат, Месопотамија и Феникија и Крит —, установљавају велике државе и јавља ембрион међународних организација; друга, од XVI—IX века пре н.е., у којој, после хегемоније Египћана, равнотеже снага Египћана и Хитита и уздицања Ахејаца, долази до пропасти великих држава и уздицања Дораца, Јевреја и Феничана; и трећа, од IX—VI века пре н.е., у којој се води борба између неовавилонског царства и грчких групација и појављује у историји Рим. Затим су изложене основне политичке и правне установе Египта (14—20); основне установе клинописних права Вавилонца и Хитита (20—34), основне установе јеврејског права (34—40), и најзад политичке установе, економски живот, приватно право и „велике политичке идеје“ Грка — специјално Атине (41—73).

У другом одељку је излагање подељено у два периода: период „Старог Рима“ и класични и посткласични период. У оквиру првог периода изложени су најпре „историски, религијски, економски и друштвени оквири старог Рима“ (77—108); затим извори права 109—115), грађански поступак (116—133); и породични односи и лица која нису сродници а налазе се под влашћу *paterfamilias*-а (133—172). У оквиру другог периода изложене су: „политичке и административне установе“, економија, „интелектуални и религијски миље“ и

друштвене установе (173—209), извори права (209—235), грађански поступак (235—265), „право личности“ — робови, ослобођеници и полуслободни (265—281), *status familiae, capitis deminutio* и правна лица (281—341).

У трећем одељку изложени су: установљење франачке династије, извори права и правни споменици (343—354), политичке и административне установе и „неке јавне службе“ (345—368); економија и „живот и организација друштва“ (368—373), црквене установе (373—380) и „развитак установа ка феудализму“ (380—384). На крају је наведено неколико уџбеника, збирки текстова и приручника који се препоручују студентима.

II. У другој књизи је на првих сто педесет страна обрађено римско а на других сто педесет страна француско стварно право од почетка до Наполеоновог кодекса. Историја римског стварног права подељена је у два периода: старо право (до другог Пунског рата) и класично и посткласично право. У оквиру првог периода изложени су: појам и класификације ствари које су настале у овом периоду (5—8); појам својине и државине (9—14); начини за прибављање својине (14—25), заштита својине (25—28) и службености (29—33). У оквиру другог периода изложени су: нове класификације ствари (38—45), разни облици својине и државина (46—72), начини прибављања својине и заштита својине (73—128); службености и остала стварна права на туђим стварима (131—152).

Историја старог француског права подељена је на пет периода: период римске Галије, франачки период, Средњи век, последња три века монархије и период револуције до 1804. У оквиру сваког од ових периода изложени су, са мање или више детаља према значају установе у том периоду: подела ствари, својина на непокретним и покретним стварима, преношење својине и стварних права (али не и на случај смрти, јер наследно право спада у програм четврте године), службености и друга стварна права. Посебно поглавље посвећено је неким правима породице карактеристичним за феудално право.

Иако је прва књига писана као приручник (*manuel*) а друга као кратак уџбеник (*précis*), оне се ни по обиму ни по начину излагања не разликују. Заједничка им је особина што су писане изванредно лаким, скоро литерарним стилем, који чини да читаоцу сви појмови постају јасни и једноставни, што су подела на поглавља, наслови и поднаслови означени изванредно логично и прегледно и што су у највећем броју случајева изложени новији али само проверени резултати научних истраживања. Због ових особина обе књиге несумњиво заслужују да буду поздрављене и истакнуте као одлични уџбеници, иако издвајају извесне примедбе које су им заједничке, мада се са више права могу учинити првој књизи — приручнику. Истакао бих две примедбе које ми се чине најважније. Прва је у томе што се нигде не указује на различита мишљења која постоје о неким изложеним питањима и што се читалац нигде не упућује на литературу нити на одговарајући научни апарат. То је, међутим, потребно не само зато да би књига могла бити консултована и од оних који нису студенти, него првенствено зато да се студенти наведу на размисавање и свесно опредељивање за једно или друго мишљење и да се код њих изазове жеља за продубљеним проучавањем питања и евентуалним истраживачким радом на њима. Осим тога, излагање материјала без контроверзи и литературе чини да индивидуалност аутора постаје мање уочљива. Чини ми се да је недостатак обе књиге и у томе што установе нису изложене довољно историски, није указано довољно на развитак појединих установа и на чињенице које су такав развитак условљавале. Томе, међутим, треба посветити доста пажње у сваком уџбенику историје због

једног од задатака који има настава историских предмета на правним факултетима: да студенте науче да правне установе и друштвене појаве увек гледају у њиховој повезаности са условима који су их изазвали. Отклањање ових недостатака би несумњиво допринело да ова два одлична уџбеника професора Лепоента буду још кориснији.

Др. Драгомир Стојчевић

Schönke — Schröder: STRAFGESETZBUCH KOMMENTAR, München und Berlin, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 8 Auflage, 1957, XVI + 1269 S.

Већ са првим својим издањима Шенкеов коментар је заузео једно од најугледнијих места међу коментарима Немачког кривичног законика. Иако се појавио далеко после Лајпцишког и Колтраушовог коментара, он је врло брзо стао у исти ред с њима, а у нечем и испред њих. Рекли бисмо да се он одликује криминолошким погледом на проблеме и тежњом да се и криминолошком методологијом допринесе њиховом решењу. Ово нарочито долази до изражаја од петог издања коментара. Лајпцишки и Колтраушов коментар умногом су обележавали полазна становишта Биндинга односно Листа или боље речено први је настао на темељима немачке класичне школе — Биндинговог нормативизма, док је други основан на схватањима социолошке школе — Листових тежњи формулисаних у крилатици „Кажњива се не дело већ учинилац“. Са овим као да је Колтраушов коментар наговештавао радикалне измене методолошке природе, а са тим и нова решења за кривично правосуђе коме су коментари првенствено и намењени. Међутим, до тога није дошло. И овде је на месту примедба, која је учињена Листу, да је, изузев код неких питања, например код материјалне противправности, остао при традиционалном правном методу. Овај приговор чини нам се да нарочито погађа коментар откако га је после Колтраушове смрти наставио Рихард Ланге. Остаје да погледамо шта је Шенке уградио ново или боље речено шта је покушао да унесе као ново у иначе већ типизирани структуру коментара једног кривичног законика.

И за нас остаје на снази напомена да приказ коментара спада у најнапорније послове и да не може да се обави у потпуности успешно, јер би то изискивало третирање свих ставова коментатора. Стога је наша пажња и усмерена само на криминолошке потезе у коментару, јер тога има код Шенкеа више него код других, то је онај корак да се кривично правосуђе обогати савременим резултатима науке о криминалитету.

Циљ коментара је био и остао да кривичног правосуђу пружи стање судске праксе и правне науке као и да онима који проучавају кривичноправне проблеме омогући њихово свестрано студирање.

Коментарисању самих кривичноправних прописа претходи један увод, чија је корисност несумњива. Овај увод је не само теориска потка онеме који коментар узима у руке да се њиме служи, већ је исто тако и преглед основних ставова самог коментатора. И када се код Шенкеа упознамо са овим ставовима, нама се неизбежно намеће закључак да се он не појављује као новатор у области кривичноправне догматике. Не, Шенке је савестан и вредан раденик на ономе што у кривичној науци претставља бипартитиција немачке школе Листовог смера. Он је био такав раденик, јер га је, нажалост, смрт отргла врло рано. Првог маја 1953, када је после кратке али тешке болести умро, био је стар свега 45 година. Немачка кривична наука њему дугује Институт за инострано и међународно кривично право у Фрајбургу и са њим је изгубљен један од маркантних претставника на пољу међународне сарадње у области кривичног права.